

10 anys d'Animació Sociocultural a l'Institut Salvador Seguí

Pilar Cobo, Sílvia Curado, F. Xavier Garcia de la Serrana, Jordi Sora

El curs 2010-11 es va dur a terme una Jornada de celebració dels 10 anys d'estudis del Cicle Formatiu de Grau Superior a l'Institut Salvador Seguí de Barcelona. Com a crèdit de síntesi, l'alumnat de 2n curs va elaborar i implementar un projecte que es dugué a terme el 21 de maig. Us presentem tot seguit una síntesi d'aquell treball, que pretenia aplegar l'experiència d'aquests deu anys de formació, tot projectant-la en forma de compromís col·lectiu envers la formació de l'Animació Sociocultural. Per això, juntament amb la crònica de l'experiència, ens ha semblat interessant reflexionar aquí (alumnat i professorat) sobre la pertinència del model escollit per a dur a terme la pròpia experiència: **el treball per projectes a l'aula.**

Després de 10 cursos ensenyant animació sociocultural (ASC) i aprenent de l'animació sociocultural, un pot tenir, en un moment donat, la il·lusió d'intentar agrupar en un sol dia l'esdevenir professional d'aquests deu anys. L'etern dubte del professorat de la formació professional "¿estaré enfocant els crèdits de manera que quan l'alumnat es trobi davant la seva feina, pugui pensar que realment ha après quelcom important en el seu pas per l'Institut?", passa encara més factura que mai. El currículum és el que hi ha, evidentment que no el podem modificar, però el que sí que podem fer és intentar apropar l'alumnat a la seva pràctica professional el màxim que ens sigui possible. A l'ASC els crèdits són essencialment teòrics, base de la qual el professorat no en dubtem pas de la seva importància. El que passa és que els ensenyaments professionals són bàsicament enfocats per al món laboral i fora bo que poguéssim encabir amb més facilitat la seva pràctica per a dotar a l'alumnat d'un bagatge més apropiat al que pot ser després el seu món laboral. On queden les capacitats clau del currículum? Com les podem observar? Aquest esforç pràctic s'intenta fer des dels diferents crèdits teòrics, especialment des d'Animació Cultural i Desenvolupament Comunitari, que a l'Institut Salvador Seguí s'imparteixen a 2n curs i els crèdit pràctic d'Oci i Temps de Lleure, impartit a 1r. per tal que l'alumnat pugui implementar petites activitats al llarg de tot el curs en diferents equipaments del districte i en diferents col·lectius per poder aconseguir aquest objectiu tant important per a nosaltres. Els resultats són bons. L'alumnat pren contacte directe amb usuaris i professionals de l'ASC amb els quals ha de concretar dia i hora per a dur a terme l'activitat. Però la preparació no dura més de vuit hores de classe i l'activitat no més de altres dues. Com podem fer encabir un projecte, programació, avaluació i dinamització més ampli, en el tancat món de l'aula?

10 anys d'Animació Sociocultural a l'Institut Salvador Seguí**Copyleft: Pilar Cobo, Sílvia Curado, F. Xavier Garcia de la Serrana, Jordi Sora**

D'igual manera, des de la banda de l'alumnat i, evidentment per les característiques de l'FP, es demana un model d'aprenentatge que s'acosti el més possible a la realitat que haurà de viure com a futur professional de l'ASC. Hi ha, segurament, també una certa predisposició d'aquest perfil d'alumnes per a l'acció, el moviment, el treball actiu i la realització d'activitats que representen una oportunitat educativa de primera magnitud des de les quals poder abordar els objectius i les competències professionals que es demanen en aquests estudis de formació professional de grau superior.

Ens hem aplegat dos professors (Pilar Cobo i Jordi Sora) i dos alumnes titulats just el curs 2010-11 (Sílvia Curado i Xavi Garcia) per reflexionar junts sobre aquests processos i l'interès que té, tant per a ells com a estudiants, com per al professorat, l'acció educativa del treball per projectes, a les aules d'aquest Cicle. I ho fem, tot presentant-vos la darrera d'aquestes iniciatives: la Jornada de celebració del Xè aniversari dels estudis d'Animació Sociocultural a l'Institut Salvador Seguí.

L'esperit de la Jornada era la trobada entre antics i actuals alumnes, i professors d'Animació Sociocultural de l'Institut Salvador Seguí, de les deu promocions existents, que ens permetés una reflexió col·lectiva sobre l'evolució d'aquesta professió. I aquesta va ser la proposta:

17h. Plaça Jardins d'Elx. Benvinguda als participants.

17:30h. Passeig cap a l'Institut amb l'acompanyament d'un grup de percussió *Sambandreu*

18h. Dinàmiques

19h. Ponència a càrrec de Mario Viché -professor d'ASC al Centre Associat de València de la UNED i editor de la revista digital www.quadernsanimacio.net -. Títol: "El passat, el present i el futur de l'Animació Sociocultural". Fila zero: exalumnes del cicle, relatant la seva experiència professional.

20:30h. Dinàmica - sorpresa dels alumnes de 1r d'animació.

21h. Sopar

22:15h. Espai festiu: concert a càrrec de grups del barri, al parc de Sant Martí

Però... com vam arribar a la Jornada del 21 de maig?

Elaborar projectes de Jornades temàtiques

Han estat dues les experiències anteriors en què des del CFGS d'Animació Sociocultural de l'Institut Salvador Seguí hem dissenyat i dut a terme Jornades. Aquest tipus de projectes són àmpliament coneguts en alguns dels àmbits professionals de l'ASC: els centre cívics; les associacions i entitats comunitàries; en l'àmbit de l'oci i lleure educatiu... Sempre ens ha semblat que és una proposta on es poden dur a terme d'una manera coordinada les diverses fases que requereix un projecte i, alhora, la pràctica de les moltes implicacions concretes que precisen: el disseny escrit del propi projecte; els permisos per dur a terme les diferents activitats; la coordinació amb altres entitats i/o grups; la gestió econòmica i de funcionament; les diverses activitats que es duen a terme i l'avaluació, tant de la implementació com del propi projecte.

La primera d'aquestes experiències a l'Institut va ser, ara fa nou cursos, la tercera trobada dels Instituts on s'impartia en aquells moments el CGFS d'Animació Sociocultural. Unencontre amb uns 20 professors i 150 alumnes que va tenir una durada de dos dies, en el qual vam tenir temps de repassar la situació de l'animació en els seus tres àmbits (oci, cultural i comunitari); l'experiència amb tallers concrets relacionats amb ells; i la posada en pràctica amb dinàmiques i activitats varies per conèixer els participants i compartir un parell de dies que van resultar inoblidables. Realment l'experiència va resultar del tot positiva, tant

10 anys d'Animació Sociocultural a l'Institut Salvador Seguí

Copyleft: Pilar Cobo, Sílvia Curado, F. Xavier Garcia de la Serrana, Jordi Sora

per l'alumnat com per al professorat, i molt especialment per als estudiants perquè els va permetre la possibilitat de viure en directe com s'organitza una jornada, com les que es poden trobar en la seua futura feina.

Fa tres cursos, en una altra línia de treball, es va dur a terme una Jornada més centrada en la inserció professional a la ciutat de Barcelona, amb el nom d'*AnimaQuè?* El nostre objectiu bàsic era posar en contacte el món empresarial amb els futurs animadors socioculturals, en l'entorn més immediat de l'Institut. L'experiència, prou reeixida, va implicar un gran esforç d'organització i de treball, a partir de les hores del crèdit de síntesi que els alumnes fan a segon curs.

I és en aquesta mateixa línia vam plantejar aquesta jornada de celebració del desè aniversari: com a treball final de cicle

Com al llarg de tot un curs l'alumnat podia organitzar-se per a dur-la a terme?

Com intervenia el professorat?

Fent aquesta experiència hem contribuït positivament a la formació d'aquests alumnes?

Sentit educatiu del treball per projectes

Proposar la planificació i implementació d'una jornada festiva és en sí mateix feina de l'àmbit de l'Animació Sociocultural i per tant és posar en pràctica tot el bagatge tècnic que l'alumnat ha pogut aprendre en els dos cursos formatius del Cicle. Però si, a més a més, es tractava de la celebració dels deu anys de formació professional en aquest camp a l'Institut Salvador Seguí, ens vam trobar davant un repte que anava més enllà del purament tècnic, perquè representava poder posar-se en contacte amb els titulats en ASC (TASCs) en actiu i per tant, amb criteri i experiència per avaluar els coneixements adquirits durant la seva formació i amb criteri com per poder valorar com es va implementar la festa.

Una jornada d'aquestes característiques obliga a pensar-se com a professionals i a recrear tot el bagatge teòric après en els dos anys d'estudi. Estem parlant de crear i portar a la

10 anys d'Animació Sociocultural a l'Institut Salvador Seguí

Copyleft: Pilar Cobo, Sílvia Curado, F. Xavier Garcia de la Serrana, Jordi Sora

pràctica un espai relacional i formatiu per a companyes i companys professionals, entesos en la matèria i, per tant, amb perspectiva professional. Un públic usuari d'aquestes característiques obliga necessàriament a una planificació i execució acurada on la reflexió sobre el grup i el seu entorn jugui un paper clau.

Conseqüentment, si es tracta de dissenyar una jornada des de l'Animació per a l'Animació és necessari que els codis i les dimensions propis del paradigma (cultura, oci i comunitat) hi siguin presents en la praxis. Des d'un punt de vista tècnic això va obligar al grup de preparació a estar avaluant contínuament totes les propostes i línies operatives per tal de complir amb les expectatives implícites dels i les assistents, vetllant per a què el conjunt de les activitats pogués visibilitzar el corpus teòric en una pràctica concreta.

Potser no va ser explicitat en el col·lectiu del grup de treball de forma conscient durant tot el procés, però la metodologia pràctica ha estat pròpiament la d'Animació Sociocultural. Com a grup operatiu es va establir una forma d'organització cooperativa i participativa des d'un principi que va esdevenir constant en el procés. Aquesta forma de treball va venir facilitada intrínsecament per dinàmiques de grup (metodologies de treball, pròpiament dites) de la professió (escenaris de futur, priorització, pluja d'idees, elaboració de calendaris, assemblees, comissions de treball, etc.) que es van dur a terme més enllà de la teoria apresada als llibres.

Aquest punt és tant important que a l'avaluació final, l'equip de preparació va manifestar obertament com va ser de fonamental el treball col·lectiu per fer realitat la jornada; el bon ús que es va fer de la bateria d'eines que el Cicle proveeix a l'alumnat; i com aquestes, dutes a la pràctica, permeten una intel·ligència i una acció de grup capaços de dur a terme el repte d'unes jornades d'aquestes característiques.

D'igual manera i com dèiem abans, el disseny d'activitats va partir de la matriu d'animació tenint en compte els vessants formatius, culturals i lúdics en tot moment. És amb aquest esperit que es van aconseguir plantejar dinàmiques per a un públic adult: com realitzar una *flashmob*¹; tractar de reflexionar via ponència marc sobre les perspectives temporals de la professió; i crear espais relacionals al voltant de la gastronomia i la música.

El grup classe d'Animació Sociocultural de 2n, el curs 2010-11 era compost per 26 alumnes. La vivència, la pràctica i el resultat, ens va permetre de prendre consciència de la

¹ Acció col·lectiva organitzada en què es realitza una acció inusual en un lloc públic.

importància real d'una metodologia d'intervenció actual, vàlida i amb futur.

Han estat 9 mesos de feina, de reptes i dificultats, de portar a la realitat coneixements apresos en el decurs del Cicle, de desenvolupar un projecte que simbolitza l'esperit de l'Animació en totes les seves dimensions. Difícilment un altre projecte hauria permès aquest tipus de reflexions i pràctiques.

El projecte i la implementació de la Jornada de celebració del Xè aniversari

Quan a l'octubre de 2010 es va plantejar la possibilitat de fer, com a treball del crèdit de síntesi, una jornada per als alumnes i exalumnes, animadors i animadores de l'Institut Salvador Seguí, en el marc del Xè aniversari del cicle formatiu, no va provocar cap sentiment contradictori potser perquè encara no érem tots plegats conscients de l'abast de la proposta.

En un principi es va decidir que, per configurar la jornada, s'utilitzarien les hores assignades a la tutoria de grup (lectiva i d'assistència obligatòria a l'Institut) i, en una d'elles, es va fer la primera pluja d'idees per començar a dotar d'activitats el futur i innovador projecte del crèdit de síntesi. A mitjans del mes de novembre es van crear les primeres comissions de treball.

Vam utilitzar l'assemblea com a mètode. Entenem que és un sistema òptim de treball en equip. Volíem intentar prendre decisions de grup, amb interessos generals i no pas particulars i fomentar amb aquesta eina el debat, la presa de decisions i el treball en equip. Es prenen decisions de consens, comptant amb l'acord ampli de tot el grup classe.

Acceptar la delegació de funcions era un dels moments claus del procés, de manera que l'assemblea es va dividir en comissions de treball:

- Comissió: Administració i recursos
- Comissió: *Flashmob*
- Comissió: Dinàmiques
- Comissió: Conferència
- Comissió: Sopar
- Comissió: Espai Festiu

Cap al final del procés es van crear tres espais més de participació:

- Espai Decoració
- Espai Rebuda assistents
- Espai Dinàmica especial a càrrec de l'alumnat de 1r curs

Tot el procés es va dividir en vuit fases.

- Presentació del Crèdit de Síntesi i reunió primera amb pluja d'idees
- Creació dels diferents grups de treball
- Cronograma d'accions amb avaluació setmanal
- Difusió i extensió mediàtica.
- Recaptació de recursos econòmics.
- Preparació de la Jornada.
- Implementació.
- Redacció de la memòria i avaluació.

Els petits conflictes van començar ben aviat –com és normal en aquest tipus de processos– i sorgien, en diferents moments, els interessos i les opinions personals per sobre del grup classe, sense respectar la majoria i l'interès general. Integrar decisions sortides del grup, treure-hi profit, visualitzar-les i plantejar idees pràctiques pel bé de la implementació de la Jornada és difícil: s'ha de ser generós. Potser per la manca de pràctiques assembleàries de la immensa majoria dels alumnes o potser pel total desconeixement teòric i/o organitzatiu d'aquesta eina. La pressa de decisions en assemblea només és efectiva quan es coneix i es respecta. Per aquest motiu, la dinamització entre les diferents comissions i la implicació i l'interès en el treball dels altres no van estar a l'alçada fins les dues darreres setmanes abans de la implementació.

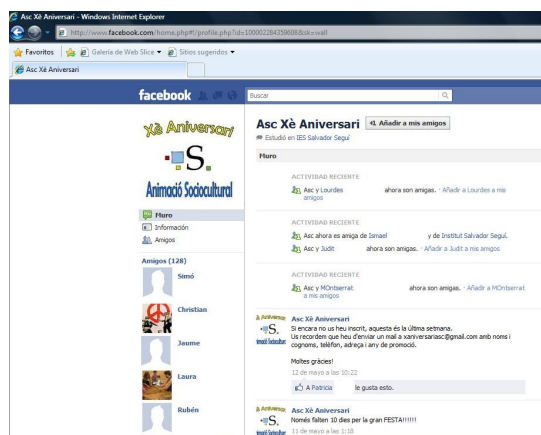
La Jornada era un repte que semblava senzill però a mida que avançava anavem trobant factores desestabilitzadors de diversa naturalesa, interns i externs al propi projecte:

Els interns eren els sorgits pel mateix funcionament del propi grup i afectaven al procés i a la cohesió entre diferents comissions i la motivació general. Ja n'hem parlat abans en referir-nos als conflictes de grup.

Els factors externs van tenir a veure amb els tràmits burocràtics per demanar tant els permisos com les subvencions: la recerca de recursos econòmics, les comunicacions i permisos a l'Ajuntament, la recerca de materials i els documents requerits per l'administració pública.

Cal tenir en compte que l'alumnat partia de situacions diferents: el bagatge personal i la informació i/o experiències vitals acumulades a la seves vides laborals i quotidianes i el coneixement teòric i educatiu necessaris.

Però el nivell de cohesió de grup anava *in crescendo* a mida que passava el temps i vam arribar quasi a l'excel·lència cap el final del procés, dies abans de l'esdeveniment i el mateix dia de la Jornada.

Aconseguir diferents fonts d'ingressos i subvencions no va ser tasca fàcil: vam posar en marxa un *mercadillo* de roba reciclada i preus econòmics i vam organitzar un torneig de futbol. Entre les dues activitats vam aconseguir 700 euros. La subvenció de l'Institut i del Districte sumaven 1000 euros i, juntament amb la venda de tiquets del sopar a la Jornada (a 5 euros) van fer un total de 2.034 euros d'ingressos. El càterin i el concert van ser les activitats que van tenir més despeses, ja que la conferència i la dinàmica juntes no van suposar més de 300 euros. A nivell pressupostari tot va quedar equilibrat, per bé que l'optimització dels recursos econòmics va entrar en conflicte amb les despeses del concert i amb la errònia previsió a l'alça dels assistents convocats per al sopar.

En l'àmbit de la divulgació, l'avenç en les noves tecnologies i les xarxes socials van facilitar el procés de divulgació i comunicació amb els exalumnes, encara que, amb les primeres

promocions vam haver de disposar dels medis més tradicionals com ara el telèfon, la carta o el boca orella.

Amb la pàgina de *Facebook* van agregar-se molts “amics” i aquesta eina va aconseguir posar en contacte a membres de totes les promocions.

Avaluació del procés

Tant els professors i professores responsables d'aquest projecte com l'alumnat vam aprendre molt durant tot el procés. Cadascú dels membres del grup ho va viure de forma diferent. Uns amb tranquil·litat, d'altres amb responsabilitat i un petit grup amb ansietat. Però tots amb il·lusió i ganes de que fos un èxit.

Creiem que amb aquesta experiència vam haver de posar en marxa tot el contingut teòric que tenien a l'abast per dur-la a terme. Això sí, en una realitat difícil i en continu canvi. Una realitat que, fins a aquell moment, no s'havia experimentat tan intensament en el grup de classe: la pràctica compartida.

Heus aquí, en forma de resum, les conclusions que en traiem de tot plegat, des dels dos sectors de treball:

Els alumnes coautors d'aquest escrit pensem que l'experiència en la detecció i solució de problemes o imprevistos va aconseguir dotar i enriquir de coneixements pràctics i reals la nostra futura professió, tot suavitzant la realitat amb la supervisió dels professors i professores responsables de l'avaluació de tot el procés.

Assenyalar com a punts febles, potser, l'absència d'una exhaustiva anàlisi de la realitat i que no vam saber dotar d'elements més participatius i motivadors a algunes de les activitats previstes, com ara la conferència o el concert final.

I les preguntes que tots els integrants del grup ens feien després...

Quina serà la propera vegada que hauré d'organitzar un esdeveniment d'aquestes característiques? Ho hem fet bé? Ho hem gaudit? Quines coses podríem haver millorat? Individualment? Col·lectivament? En què vam badar?

Diuen que en la preparació d'aquest tipus d'esdeveniments s'ha d'intentar fer l'esforç d'aprendre de tota l'experiència, tenir visió angular, tant dels avantatges com dels inconvenients. Però aprendre a desaprendre dels errors, reconeixent els punts febles i buscant noves sortides, no és una tasca fàcil. Grams d'humilitat, de constància i el desig de millorar cada dia són alguns dels components clau per poder treure profit d'aquest treball. Analitzar prèviament les debilitats i les fortaleeses hagués facilitat molt l'organització.

L'èxit de la jornada no va ser només el lloc de destí, sobretot va ser tot el camí ple d'obstacles i també d'assoliments, els quals no haurien d'oblidar, per així poder fer una avaluació més rigorosa i fructífera per a futures ocasions.

Els professors coautors d'aquest escrit vam acabar la Jornada decididament esgotats i absolutament convençuts de què mai més tornàriem a organitzar una Jornada com aquesta al llarg de tot un curs!!!! Tot i que... sabem que això són només les conseqüències de l'esgotament i el compromís que un projecte com aquest comporta... Perquè estem convençuts que aviat hi tornarem! Per què? Bàsicament per la convicció que és en la redacció i implementació de projectes on l'alumnat aprèn i s'il·lusiona per la seva futura tasca d'Animadors Socioculturals i on es pot visualitzar amb claredat la seva professió tal i com es desenvolupa en Centres Cívics, Centres Culturals, Espais d'Oci i Temps de Lleure, Activitats Extraescolars i Complementàries als Centres Escolars, Pràctiques Comunitàries, Associacions de Veïns, Centres per a Gent Gran, etc.

Després d'un curs de treball en un mateix projecte com aquest podem concloure de la seva bondat com a mètode educatiu i pedagògic, perquè permet veure perfectament –en una anàlisi retrospectiva- el progrés del grup i de cadascú dels alumnes en particular: una maduració personal i professional imprescindible per al seu futur professional.

Creiem que en un projecte com aquest es pot evidenciar la competència general del títol: “programar intervencions d'animació sociocultural a partir de la informació sobre el col·lectiu, tant rebuda de l'empresa o organisme contractant, com la generada per ell mateix, interpretar els objectius de l'entitat i dels clients i participants, i extreure les conclusions i dades necessàries a què donarà lloc aquesta programació” Al mateix temps que s'assoleixen de manera transversal i contínua les capacitats clau: resolució de problemes, organització del treball, responsabilitat en el treball, treball en equip, autonomia, relació interpersonal i iniciativa.

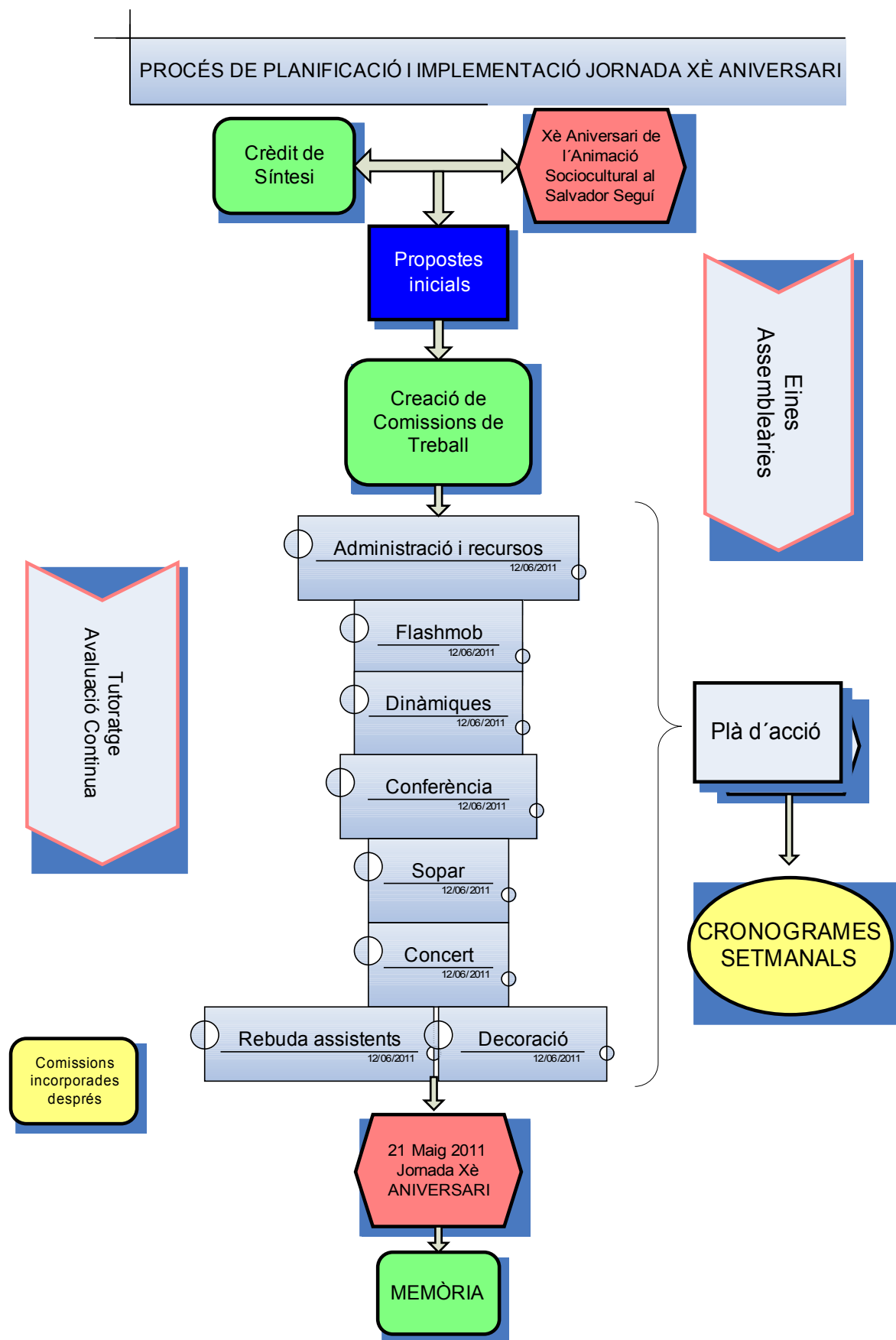
Hi ha però una dificultat inherent al projecte: com avaluar l'alumnat. En tractar-se d'un procés llarg i ple de moments en els quals l'alumnat no està en supervisió absoluta per part del professorat, cal establir molt bé les pautes i els indicadors a partir dels quals valorar els resultats individuals i col·lectius.

Ara bé, en el vessant més vivencial, com a experiència vital de docents, defensem aquest tipus d'experiències, **el treball per projectes a l'aula**, com a un instrument altament gratificant per l'assoliment dels objectius a què ens referíem abans, per part de l'alumnat, però també – i sobretot- per la mobilització en l'ànima que es produeix en cadascú dels components –alumnes i professors- del Projecte. Tractant-se d'ANIMAdors socioculturals, som davant la clau de volta d'una concepció educativa que va més enllà dels simples processos d'ensenyament-aprenentatge que les aules convencionals ofereixen.

http://youtu.be/_SnD3yqBoW0

* En format resum, us presentem un vídeo que es va enregistrar i muntar sobre la Jornada, a càrrec d'en Jaume Fugarolas, a qui agraïm!!!

COMO CITAR ESTE ARTÍCULO: Cobo, P.; Curado S.; Garcia F. Xavier; Sora J.; (2012); 10 anys d'Animació Sociocultural a l'Institut Salvador Seguí; en <http://quadernsanimacio.net>; nº 15, enero de 2012; ISSN: 1698-4404

10 anys d'Animació Sociocultural a l'Institut Salvador Seguí

Copyleft: Pilar Cobo, Sílvia Curado, F. Xavier Garcia de la Serrana, Jordi Sora